

LINUX

ako niečo navyše

Stanislav Hoferek
Piate vydanie, 2010

Materiál obsiahnutý v tomto dokumente môžete použiť a šíriť
podľa pravidiel Creative Commons CC-BY-SA

PodĎakovanie za spoluprácu: Július Pastierik
Obrázky distribúcií pochádzajú zo stránky Distrowatch.com

Obsah

Kapitola prvá – o informáciách, ich hodnote a použití
[Informácie, ktoré vás neuhryznú, ani keď sú zadarmo](#)

Kapitola druhá – o rozhodovaní a prirodzenom výbere
[Dvakrát merať a raz reť!](#)

Kapitola tretia – o strachu, nenávisti a zvláštnych praktikách
[Sokovia a nepriatelia](#)

Kapitola štvrtá – o tom, kam vedie dostatok informácií
[Hračka, záchrana a životný štýl](#)

Kapitola piata – o vedomostiach a ich nadobúdaní
[Ľudia a vedomosti](#)

Kapitola šiesta – o zvykoch, zlozvykoch a železných košeliach
[Ale ja som zvyknutý na Windows](#)

Kapitola siedma – o praktickom použití linuxového LiveCD
[Tipy pre použitie LiveCD](#)

Informácie vás neuhryznú, ani keď sú zadarmo

Pri príležitosti výročia spravodajskej televízie TA3, ktorá začala po udalostiach 11. Septembra 2001, sa veľa krát spomínali informácie. Samozrejme, ku spravodajskej televízii tie informácie patria, a bez nich by tento spôsob vysielania nemohol existovať. Súčasťou oslavy bolo, samozrejme, získavanie informácií o začiatku tohto projektu. Nie, nebudem citovať presné slová, no zachytil som v nich najdôležitejšie slovo – potreba.

Potreba mať informácie. Potreba vedieť s nimi zaobchádzať. Potreba použiť ich v pravú dobu. Slová potreba a informácia sú veľmi pretkané a vychádzajú z veľmi jednoduchého poznatku – ľudia nevedia všetko. Každý človek je určitým spôsobom iný, jedinečný, má iné skúsenosti a spomienky. Túži po iných veciach, má individuálne požiadavky. Ak sa stretnú dvaja odlišní ľudia, pričom každý z nich má inú osobnosť, môžu si neporozumieť – alebo porozumieť veľmi dobre, aj vďaka tomu, že si časť informácií, ktoré majú odlišné, vymenia.

Ak sa spýtate známeho človeka na niečo, chcete dostať informáciu, máte to väčšinou úplne zadarmo. Skúste sa spýtať kolegu na pracovisku na aktuálny čas, lásky svojho života aký mala deň, alebo kamaráta pri pive na aktuálny stav Futbalu, ktorý s napätím sleduje. Sú to úplne obyčajné otázky, na ktoré môžete dostať odpoveď. Informácie vás neuhryznú, ani keď sú zadarmo.

Názov tohto dokumentu je „Linux ako niečo navyše“. Môžete sa pýtať, môžete zo mňa dolovať informáciu, prečo som použil práve tento názov. A rád vám odpoviem. Linux je niečo, čo by sa dalo nazvať bonusom, vedľajšou uličkou, experimentom. Zároveň však môže byť hlavnou ulicou a všetko ostatné vedľajšou. Vec názoru, vec peňaženky, vec informácii.

Nie je nutné zatajovať situáciu, ktorá bola v čase písania tohto dokumentu. Microsoft Windows má po dlhé roky veľmi silnú pozíciu v operačných systémoch. S trochou preháňania by sa dalo povedať, že je jediný naozaj rozšírený a všetko ostatné sú len blchy. Malé percentá, malé kúsky z grafov. Linux je pre niektorých ľudí celý život – ich práca, ich spôsob myslenia. Takýchto ľudí je však veľmi málo a pre väčšinu je to niečo málo známe. Preplnené rôznymi pravdami, polopravdami aj úplnými nezmyslami.

Fajn, niečo ďalšie existuje, volá sa to Linux a je to úplne iné ako to, čo sa považuje za štandard alebo samozrejmú. Možno som si pozrel na internete výhody i nevýhody a možno nie. Sú tam zaujímavé veci pre niekoho, i také, ktoré stoja ledva za zmienku. Čo s tým ale mám ja? Má ma to vôbec zaujímať a čo z toho budem mať?

Ukážte mi niekoho, kto sa rozhodne prejsť na Linux len tak. Ráno sa zobudí, oblečie sa, urobí si kávu a prejde na Linux. Takto to nefunguje a ak áno, tak len v obmedzenej miere. Je to niečo iné, a ak chcem, tak si to dám. Čo mi to ale prinesie? Otázku „čo mi to ale prinesie“ považujem za kľúčovú a rád by som sa v celom dokumente venoval odpovedi. Otázku máme, odpoveď na niekoľko strán je pred nami a tiež veľmi skrátene v jednom slove – informácie.

Ak skúsím niečo nové, získam tým informácie. Niekoľko príkladov:

1. Kúpíte si jeden druh chleba z dvoch pekární. Do ktorej budete chodiť?
2. Vyskúšate si originálny Jeep a jeho lacnú napodobeninu. Ktoré si kúpíte?
3. Na jednom TV programe beží dokument, na druhom akčný film. Kto bude mať prednosť?

Dva chleby, čo s nimi? Môžete porovnať ich cenu, chuť, kvalitu, estetické spracovanie, obsah alergénov, „mrvivosť“, no prakticky čokoľvek. Môžete zjesť jeden a druhý už pri obožňaní vyhodiť, môžete brať vzorky do skúmaviek a testovať ich v laboratóriu, alebo napríklad jeden zjesť v sobotu a druhý v nedeľu. Ak by boli obidve pekárne od vás rovnako ďaleko, môžete ísť do tej, kde vám chlieb chutil viac, kde bol lacnejší alebo ktorý je lepší v akomsi indexe, ktorý je pre vás dôležitý. Môžete si celé roky kupovať horší chlieb, pretože máte tú a tú pekáreň bližšie. Alebo môžete ísť do vzdialenejšej, ak je tam chlieb oveľa lepší ako v tej, ktorú máte bližšie. Celé rozhodovanie máte v rukách vy a je na vás, ako sa rozhodnete. Koľko máte možností? Len v tomto odstavci ich máte niekoľko, ani náhodou nie všetky. A ak sa chcete čo najlepšie rozhodnúť, potrebujete informácie. Rozhodnite sa vy, alebo sa s niekým poradte. Znovu úplne na vás.

Ako ďalší príklad som uviedol Jeep a nejakú napodobeninu. Jeep je známa značka automobilov, ktoré nemajú problém vydať sa do terénu. Nie je to ale jediný výrobca. Čo je pre vás najdôležitejšie? Výkon? Spotreba? Značka? Môžete si prezrieť autá z blízka, odskúšať si ich, prezrieť technické parametre, odvieť sa na ňom. Výber je úplne na vás, rovnako ako v predchádzajúcom príklade. Čím viac informácií máte, tým sa môžete presnejšie rozhodnúť. U TV je to znovu porovnanie informácií. Videli ste spomínaný dokument? Tak si pozrite konkurenčný program. Alebo ste videli ten dokument a je tak dobrý, že si ho radi pozriete znovu? Môžete pozerať jeden program a to ten, ktorý vás láka (alebo ku ktorému vás donúti kolektív). Máte však aj ďalšie možnosti. Nahrať si ten druhý? Stiahnuť ho potom z internetu? Pred začatím obidvoch programov doniesť druhý televízor a sledovať súčasne, pozrieť si jeden program v sobotu a druhý v iný deň, keď bude jeho repríza. Ak viete nahráť ten druhý, ak viete stiahnuť z internetu, ak viete kde zohnať druhý televízor a tak ďalej. Ak máte informácie.

A teraz z iného súdka. Pozná niekto z vás udalosti Druhej svetovej vojny? Informácia za informáciou. O armádach, generáloch, taktických plánoch - a stačí, keď sa mimoriadne tajné informácie japonského námorníctva dostanú k Američanom a už je slávne cisárske námorníctvo rozdrvené. Ako inak mohlo dopadnúť, ak sa informácia „tam a tam, vtedy a vtedy, pripravíme Američanom pascu“ dostane do rúk nepriateľa. A do ešte väčšej pasce sa dostali Japonci.

Ako dlho sa vzdelávate? Ako dlho získavate nové informácie? Fyzikálne - chemikálne poznatky, nové ceny v najnovšom obchode, priebeh sezóny v hokeji alebo zápletky v obľúbenom seriáli?

Dvakrát meraj a raz rež!

Linux, Windows, FreeBSD, Solaris, ReactOS a mnohé ďalšie. Ktoré si vybrať? Koľko krát premeriavať možnosti a analyzovať všetko dookola? Na vás. Toto je také, toto je hentaké, niečo z toho sa musí používať a tým to končí. Bodka, amen, THE END veľkými písmenami. Alebo nie?

Do životopisu sa bežne píše jazyky. Angličtina, za slovom pomlčka a za ňou napríklad slovo začiatočník. Nič viac. Ak by ste toto vyplnili v životopise, mohli by ste sa uchádzať len o niektoré práce, nie o všetky. Máte schopnosť komunikovať v slovenskom jazyku a veľmi obmedzenú schopnosť komunikovať v anglickom jazyku. Predstavte si teraz znovu životopis, znovu jazyky a tentokrát nasledovný zápis:

Angličtina – expert
Francúzština – začiatočník
Nemčina – začiatočník
Španielčina – začiatočník
Ruština – začiatočník

Každý, kto by čítal tento zápis, by si povedal: „Hmmm, zaujímavé, tento človek má naozaj rád jazyky. Zaujíma sa o ne a ak by pracoval na pozícii, ktorá súvisí s jazykmi, tak by mohol byť veľmi užitočný“.

Teraz si to len trochu poprehadzujme napríklad na operačné systémy:

Windows – začiatočník

A druhý zápis:

Windows – expert
Linux – začiatočník
FreeBSD – začiatočník
Solaris – začiatočník
ReactOS – začiatočník

Pohľad niekoho kdesi z personálneho oddelenia by bol rovnaký, ako pri jazykoch. Niečo typu „Tohoto to baví, berieme ho“. Samozrejme, tieto dva kúsky sú veľmi odlišné, to druhé je oveľa lepšie ako to prvé. Prečo je tomu ale tak?

Ak viete svoj materinský jazyk a doučíte sa ku tomu angličtinu, bude pre vás jednoduché učiť sa ďalší jazyk. Už máte prehľad, ako „systém funguje“. Úplne inak je v Angličtine a v Slovenčine urobený slovosled, inak sa zapisuje veta v budúcom čase a odlišných je veľa ďalších vecí. Ak by ste sa teraz mali doučiť napríklad Francúzštinu, tak potrebujete len pochopiť princíp a, ako inak, naučiť sa niečo zo slovnej zásoby. Každý jazyk nejako funguje a milióny ľudí vedia ako. Ak vie 12 ročný Francúz po Francúzsky a ešte sa popri tom učí niekde v škole Angličtinu, tak tú jeho francúzštinu môžete zvládnuť aj vy. Ak máte na to chuť, ak vám to má čo priniesť a ak sa dobre motivujete. A taktiež ak nemáte nejaký veľký problém s učením jazykov.

V počítačoch je to podobne. Viete Windows a viete Linux, učiť sa potom napríklad FreeBSD nie je problém. Stačí vedieť, ako systém funguje. Medzi operačnými systémami a jazykmi je však niečo veľmi odlišné. Je oveľa ľahšie naučiť sa používať Linux, ako naučiť sa Francúzštinu. Na Linux je veľa ďalších vecí podobných a napríklad FreeBSD je ku Linuxu oveľa bližšie, ako je Angličtina ku Francúzštine.

A teraz jedna dobrá otázka – dá sa zvládnuť používať Linux? A čo to znamená Linux? A čo to znamená „zvládnuť“? Pre väčšinu ľudí, ktorý sa o počítače zaujímajú a už si o ňom niečo prečítalo, je Linux:

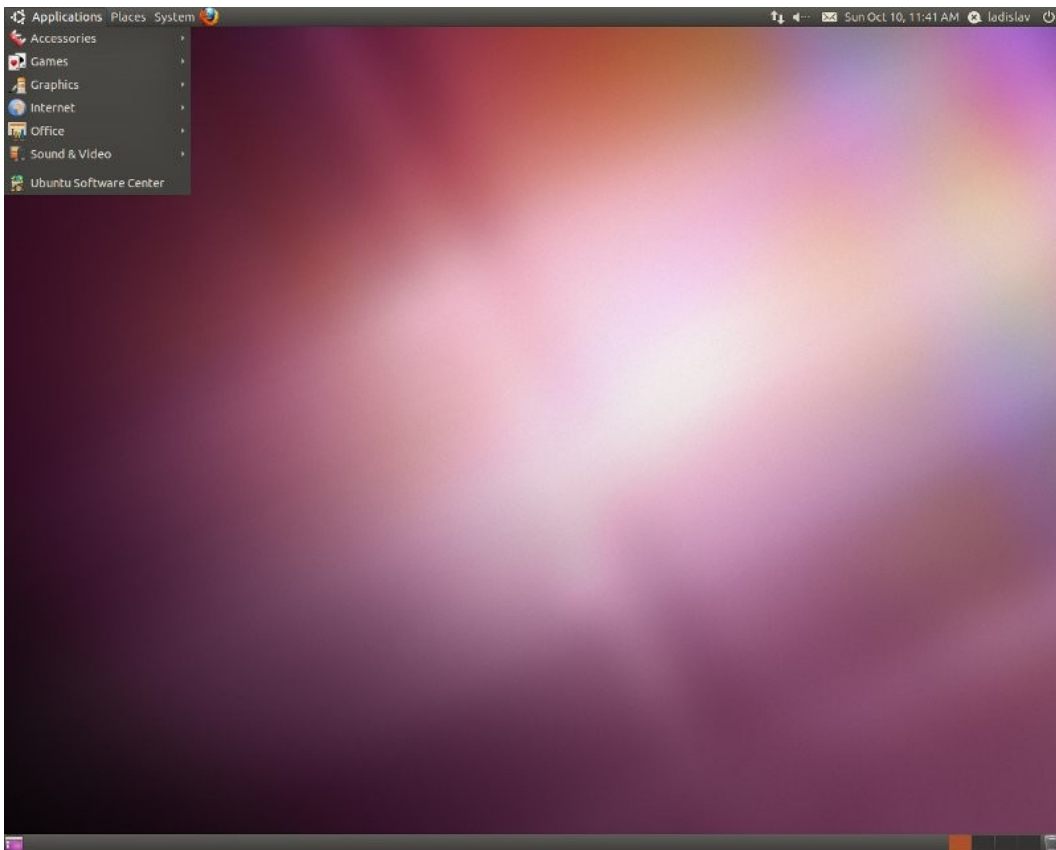
1. Niečo, čo je zadarmo a má veľa ďalších výhod
2. Niečo, čo ak by som sa naučil, tak by som mohol používať

Môcť sa to používať môže, však prečo nie? Stačí sa to naučiť, mať o tom nejaké informácie. Naučiť Linux sa dá od známych, na rôznych školeniach a podobne. No o čom sa málo hovorí, môže vás to naučiť sám. Ak je zadarmo, tak si ho môže ktokoľvek kedykoľvek skúsiť a tak získať základné informácie o tom, čo to je.

Samozrejme, že (takmer) nikto nebude hneď rozpitvávať jadro, no niektoré rozdiely si všimne okamžite. „Aha, tu sú dva panely. Nevieť, prečo je to tak, ale zane dlho to zistím. Už to mám, v jednom je toto a v druhom je toto!“ Môžete si prezerať panely v Linuxe (v ukážke sa myslelo grafické prostredie GNOME) a ak vás to bavilo, tak si môžete pozrieť to isté vo Windows. Iný panel, iné nastavenia. Panel v GNOME je lepší v tom a tom, panel vo Windows je lepší v tom a tom. A už máte rozdiely. Máte informácie o tom, že niečo môže byť iné ako to jediné, čo ste poznali. A možno si v GNOME paneli nájdete niečo veľmi zaujímavé a pokúsite sa to dať do panelu vo Windows. Pôjde to? Nepôjde to? Zisťovaním to zistíte. Môžete tiež zistiť, že každý panel je fajn, ale ani jeden nie je ideál. A možno na ideál narazíte pri hľadaní v Google.

Predstavte si, že máte nový počítač bez operačného systému. Aký tam nainštalujete? Windows? Linux? Niečo iné? Podľa čoho by ste sa rozhodovali?

Obrázok 1: Ubuntu je aktuálne najobľúbenejšia (rok 2010) distribúcia Linuxu

Sokovia a nepriatelja

Ak ste sa dočítali až sem, tak si prečítajte niečo o konkurenčnom boji dvoch systémov, i dvoch odlišných pohľadov na vec. Rovnaký príklad ako na konci predchádzajúcej kapitoly. Máte nový notebook a v ňom žiadny operačný systém. Bolo by dobre niektorý tam nainštalovať. Ale ktorý?

Čo by chcel napríklad Microsoft? Pre túto spoločnosť by bolo najlepším riešením, keby sa tam nainštaloval Windows a Office z ich spoločnosti. Zakúpi sa u nich DVD, ktoré sa následne nainštaluje odborníkom, ktorý sa postará o to, aby všetko fungovalo tak, ako má. Po čase sa vymení ich verzia Windows a Office za novšiu verziu. Zarobí sa teda na prvom DVD so systémom, na prvom kancelárskom balíku, na druhom systéme a na druhom kancelárskom balíku. Predajca si zarobí taktiež. Kúpi DVD za 70€ a predá ho za 100€, a tak má 30€ zisk. A taktiež si popýta niečo za robotu. Keď sa na to pozriete, tak je všetko v poriadku. Zarobí si výrobca, predajca a zákazník má to najlepšie, čo pozná.

Zrazu sa ale zákazník dozvie, že ten Windows nie je jediný. Vraj nejaký fínsky študent urobil jadro úplne iného systému, pracuje na tom veľa ďalších ľudí a podľa ľudí, ktorý to poznajú, je to super. Čo bude robiť? Dá si na nový notebook Windows, ktorý musí znovu zakúpiť, alebo Linux, ktorý je zadarmo? Pre spoločnosť Microsoft, ktorá Windows a MS Office vytvára, je to úplná katastrofa. Čo ak sa mu bude páčiť ten Linux? Čo ak ho dá aj na druhý počítač a prestane používať ich produkty? Čo ak sa mu Linux a OpenOffice.org zapáči natoľko, že povie ostatným o tomto systéme? Čo ak bude mať viac ľudí informácie o niečom, čo im je priama konkurencia a poskytuje veci, ktoré oni poskytnúť nedokážu? Existujú dve možnosti, ako postupovať. Zlepšovať svoje produkty a urobiť ich dostupnejšími, alebo ísť súdnymi cestami a naháňať sa patentami, žalobami a tak podobne. žiaľ, obidve sú reálne.

Mám nový notebook. Je pre mňa nový, no nie je konštrukčne nový. Technológie, ktoré v sebe má, sú dávno prekonané, inými slovami má oveľa menší výkon, ako majú nové modely v bežnej cene. Získaný spolu s operačným systémom Windows XP, ktorý je legálne zakúpený a bol súčasťou notebooku. Keď sa mi dostal do rúk, mal som niekoľko možností. Nechať po pôvodnom majiteľovi operačný systém Windows XP, alebo samozrejme pridať tam niečo iné. V čase, keď som ho dostal, som už mal skúsenosti aj so systémom Windows, aj so systémom Linux a minimálne skúsenosti s inými operačnými systémami. Rozhodol som sa, že by som na ňom chcel mať alebo operačný systém Windows, ktorý dobre poznám, alebo Linux, ktorý poznám tiež. Mal som legálnu možnosť nainštalovať ktorýkoľvek systém a rozhodoval som sa. Nie je to len tak lusknúť prstom a povedať: Sem pôjde možnosť A. A dávať niečo za každú cenu, to tiež nie je vhodné riešenie. Pokúsil som sa zistiť čo najviac informácií pred konaním. Informácie sú zadarmo. Ak sa k nim chce dostať. Za potrebné informácie som považoval nasledovné:

1. výkon procesora a grafiky, veľkosť operačnej pamäte a pevného disku
2. podpora hardvéru v rôznych operačných systémoch. Zameral som sa na tie, ktoré som považoval za vhodné na konkrétne nasadenie
3. zistenie, ktoré moje požiadavky by boli v každom prípade uspokojené, na ktoré aktivity by som po inštalácii mohol notebook používať úplne, na ktoré čiastočne a na ktoré budem musieť používať iný počítač.

Ako to všetko zistiť? Odmerať veľkosť RAM a odpísať si presný typ procesora a ďalších dokumentov sa dá cez ovládací panel Windows, cez niektorý špecializovaný softvér, alebo aj cez Linux, ktorý nebol nainštalovaný, no dokáže sa v limitovanom režime spustiť priamo z CD. Ukázalo sa, že notebook má slabý procesor, dostatok operačnej pamäte pre menej náročný systém, dostatočne veľký pevný disk pre dva systémy a zároveň pre osobné súbory, ako napríklad hudba a rôzne zálohy. Grafická karta je na hranie novších hier veľmi nevhodná, no na animáciu menej náročného prostredia je postačujúca. V prvom bode som si mohol roztriediť systémy na tie, o ktorých budem ďalej uvažovať. Zelenú dostal Windows XP, ktorý bol legálne nadobudnutý a zaručene na ňom všetky súčasti fungujú a Linux, kde by všetko malo fungovať.

Z distribúcií Linuxu som vyradil openSUSE, Gentoo a Archlinux, ktoré sú podľa informácií ktoré mám vhodnejšie pre viac výkonné počítače alebo pre iného používateľa. Rozlúčil som sa tiež s použitím Windows Vista.

V druhom bode som otestoval notebook na to, ako si poradí s každým systémom. Po vydaní Windows 7 sa odskúšal aj tento systém, no problémové niektoré ovládače a celková pomalosť systému na tak slabom notebooku ma donútili veľmi rýchlo sa tohto systému zbaviť. Z linuxových distribúcií, ktoré sa testovali, sa dal dobre používať PCLinuxOS, Salix a Greenie. Nakoniec bol nainštalovaný systém Windows XP spolu so systémom Greenie. Jeden na hry a jeden na písanie a prácu s internetom, na ktorý je podľa informácií ktoré mám k dispozícii vhodnejší. Po problémoch s pevným diskom, ktorého veľkú časť kapacity som musel prehlásiť za voľné miesto, sa kapacita zmenšila tak, že by bolo hlúpe použitie dvoch systémov a tak tam ostal len jeden – v mojom prípade Greenie. Systém zvláda všetko, okrem hrania niektorých hier, ktoré boli pod Windows XP funkčné. A tak som sa musel uspokojiť len s tými hrami, ktoré sú v Linuxe alebo na internete.

Ako by to dopadlo, keby som nič iné ako Windows nepoznal? Veľmi jednoducho, použil by som tento systém. Z dostupných informácií, ktoré mám, som sa však rozhodol pre Linux. Spolunažívanie dvoch odlišných systémov prinieslo znovu informácie. Jeden systém bol rýchlejší v jednej činnosti ako ten druhý a naopak. Ak by som teraz stretol človeka, ktorý by mal podobný hardvér, vedel by som mu podať svoje informácie o tom, čo sa dá použiť a ktorá možnosť má aké výhody. Linux je niečo navyše, čo mi dalo ďalšiu možnosť. Mohol som sa báť niečoho iného ako je to, na čom som vyrastal, no dostal som možnosť zadarmo si vyskúšať niečo iné.

Ak si môžeme raz za 4 roky voliť zástupcov do parlamentu a len málokedy niektorého politika vôbec stretnete, prípadne len máloktorý zákon vás výraznejšie ovplyvní, dáva zmysel voliť si niečo, čo sa používa každý deň?

Hračka, záchrana a životný štýl

Alternatíva môže byť hračka. Koníček, spoznávať niečo iné. Na pracovisku počúvať populárnu hudbu, no v domácnosti sa započúvať do klasiky alebo death metalu. Spoznávať Linux je to isté, ako spoznávať dejiny, náboženstvá alebo filozofie. Koľko ľudí by si prialo robiť to, čo sa im chce – no nemôžu. Nieкто alebo niečo im stále káže ako žiť, ako sa správať, čo má byť pre nich dôležité. Linux je taký opak, možnosť robiť čokoľvek. Vytvorený na to, aby ho nieкто skúšal a používal, bez ohľadu na všetky tie veci, ktoré sú nesprávne či neľudské.

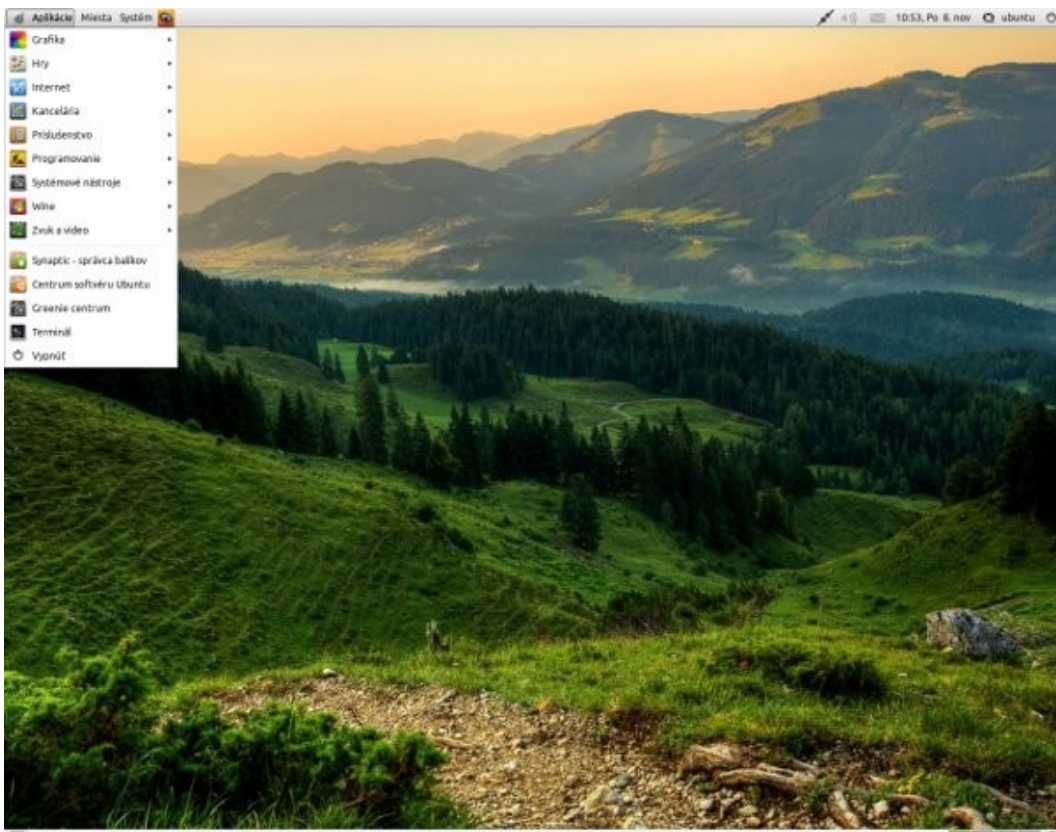
Predstavte si kuchársku knihu, ktorú máte v rukách. Od niekoho ste ju dostali, kúpili v obchode alebo niečo také. Alebo máte recepty v kalendári alebo vytlačené na papier z niektorej internetovej stránky. Zaujme vás niektorý recept alebo obrázok ku nemu a dáte sa do diela. Zistíte, že výsledok je fajn, ale niečo tomu chýba. Môže to byť málo sladké, alebo zas presladené. Môže to byť málo upečené, alebo upečené až príliš. Ak je to vaše, váš kúsok papiera, váš kalendár alebo vaša kuchárka, tak tam môžete pozmeniť informácie. Prepísať dva vajíčka na štyri, 200 gramov cukru na pol kila. Viete, ako na to, stačí zobrať do ruky pero/ceruzku/fixku/zvýrazňovač alebo čokoľvek iné čo bude poruke a zmeniť to. Môžete dať o tom vedieť vašim známym a môžu vaši priatelia na tom ešte niečo vylepšiť. Zadarmo, legálne, ku prospechu všetkým. Presne takto sa Linux rozšíril, rozširuje a bude rozširovať, tak ako aj ďalšie programy, ktoré nesú hrdé označenie Open-Source.

Záchrana? Nech sa páči. Pokazí sa počítač, systém nejde spustiť a treba sa rýchlo dostať ku súborom. Dôležité zálohy, diplomovka, cenné fotky z dovolenky ktoré nemáte nikde inde. A teraz príde princ na bielom bicykli, vloží do počítača akési CD, niečo tam spustí a všetky vaše potrebné veci nakopíruje na USB kľúč, iný disk alebo na internet. A je mu úplne jedno, aký máte operačný systém. Alebo zrazu vám nejde internet vo Windows. Kde je problém? Môže to znamenať chybu tak hardvérovú, ako aj softvéru. Spustí sa znovu linuxové LiveCD a uvidí sa. Ak tam ide všetko v poriadku, je problém vo Windows s nastaveniami alebo škodlivými vírusmi a podobnou hávedou. Nejde ani v Linuxe internet? Nejde ani Ping? Tak je chyba mimo softvéru, ďalší krok k zisteniu, kde ja naozaj problém. Odpojený kábel, nešetrným zaobchádzaním sa poškodil alebo je problém na serveri.

A životný štýl? Tak čo, pár tučniakov na sebe ešte nikoho neza-
bilo, keď sa to niekomu nosiť chce, tak nech si to nosí. A ak niekoho
takého stretnete, tak hneď o ňom niečo viete. Nie len to, že má neja-
ké skúsenosti s počítačom, ale aj to, že je to človek, ktorý nie je boj-
ko a nebojí sa vyberať. Má informácie, ku ktorým sa dokázal dostať.
žiaľ, niekedy prerastá nadšenie ku nenávisti voči tým, ktorý majú
úplne opačné „cítienie“.

*Akú hodnotu majú pre vás všetky fotografie a rôzne osob-
né dokumenty v počítači? Koľko by ste dali za to, aby sa
ich podarilo v prípade väčšieho problému s počítačom za-
chrániť?*

Obrázok 2: Greenie je jedna z mnohých úprav Ubuntu. Hračka, záchrana a životný štýl v jednom

Z internetových ankiet vyplýva, že veľká časť dnešných používateľov Linuxu sa o ňom dozvedelo z rozprávania. Nieкто to spomenul v škole, pri pive, počas nudenia sa pri ceste autobusom a tak podobne. Človek, ktorý sa s veľkou pravdepodobnosťou o Linuxe zmienil, sa o ňom kedysi dozvedel podobným spôsobom. Nenaučil sa to, čo vie, len tak z ničoho nič, lusknutím prsta. Pravdepodobne tiež sa o niečom takom niekde dozvedel a skúsil si to. A zo začiatku veľmi nevedel, ako to celé funguje. To, že poznáte nejakých skúsených linuxákov neznamená, že nimi boli stále. A aj keď je to úplne logické, málo ľudí si uvedomuje, že väčšina používateľov Linuxu začínala na Windows. Tak, ako tiež väčšina lyžiarov sa učila jazdiť na iných lyžiach. Spoznať svah môže byť ako spoznať počítač. A je úplne niečo iné spoznávať svah na krátkych lyžiach ako na dlhých, je to niečo iné na sánkach a tak ďalej. Pri používaní počítača je to tiež o niečom inom. Iné je používať systém nový a starý, založený na takých alebo takých základoch.

Všetko, čo sa nieкто naučil, bolo postupné. Nech zdvihne ruku ten, kto vedel pri narodení abecedu, Archimedov zákon alebo odoslať e-mail. A nech teraz zdvihne ruku ten, kto sa abecedu postupne naučil v už mladom veku a poslanie e-mailu prišlo viac alebo menej samo. Niekoľko kliknutí a už to bolo. Myslím, že len minimum ľudí, ktorí nedokážu samostatne poslať e-mail, by sa zaujímalo o alternatívny softvér.

Predstavte si teraz niektorého známeho, kto je zdatný do počítačov. Nieкого, o kom môžete povedať, že sa vyzná. Skúste sa ho spýtať na úplne jednoduchú otázku, ako napríklad na to, kde by si urobil novú e-mailovú schránku, keby musel. Akú by ste čakali odpoveď? Pravdepodobne by prišla informácia typu „mám schránku tam a tam, skús to aj ty, je to dobré“. Z hlavy vám niečo poradí. Niečo, s čím má lepšie skúsenosti ako s ostatnými. A aj keď čoraz viac ľudí ostáva teraz na jednom serveri (napríklad Google Mail), v minulosti to tak nebolo. Tam je dobré toto, inde zas prišli s takou a takou novinkou. Hocikto, kto sa v tom trochu vyzná, vám odporučí niektoré riešenie podľa toho, čo by mohlo vyhovovať. Napríklad málokto vám odporučí e-mail schránku, ktorá nemá jazykovú podporu pre žiadny jazyk, ktorým sa dokážete nejako s počítačom „dohodnúť“. Tiež neodporučí niečo, čo je dlhodobo preťažené. Stačia skúsenosti a tie môžete získať zadarmo.

Ktokoľvek začína s Linuxom je začiatočník, či už bol vo Windows expert, alebo nie. Nová začínajúca čiara a ako sa dostanete, je na vás. Niečo nové sa dá naučiť. A možno budete vy zanedlho radiť ostatným. Je to taká zvláštna reťaz, keď pri snahe pomáhať ostatným sa sami naučíte naozaj veľa. Viem to nie len z teórie, ale aj z praxe. Nevedel som o Linuxe nič, ale už som sa po pár týždňoch od „definitívneho pochopenia“ pustil do manuálu. Pridať tam riešenie problémov, s ktorými som sa stretol a ktoré sa podarilo prekonať, alebo dať dohromady sériu tipov pre začiatok, ktoré pohromade nikdy neboli. Alebo ich Google aspoň nenašiel. A teraz? Nevieť všetko, ani náhodou. No som rád, že som spoznal Linux ako niečo navyše.

Niečo je zadarmo, tak sa to môže skúsiť. No načo by to bolo namiesto niečoho iného? Samozrejme, že niekoľko ľudí si dá Linux ako jediný operačný systém na nový počítač. Kúpi sa hardvér bez nainštalovaného systému a nainštaluje sa tam Linux. Len málokto však má takúto možnosť pri skúšaní Linuxu. Väčšinou už konkurenčný operačný systém nainštalovaný je a treba s nim počítať. Zmeniť návyky všetkých používateľov, používať z ničoho nič iné programy a tak ďalej. Aj keď je ideálom spolupráca systémov, napríklad cez dualboot alebo virtualizáciu, niekedy je potrebné jeden systém druhým nahradiť. Kto by ale bezplatným systémom nahradzoval niečo, čo si zakúpil.

Trocha čísiel. Nový notebook stojí 450€, Windows k tomu 50€ a tak je samozrejmé, že by bolo dobré tých 50€ nevyhodiť. Alebo 100€, ak by to bola plnohodnotnejšia verzia. Psychologicky je to zvláštne, niečo si kúpiť a rovno to vyhodiť. Často ide o zaplatený softvér, ktorý ste nechceli zaplatiť. Nebola iná možnosť, pretože podobný notebook sa bez systému nedal zohnať, alebo sa nevedelo o inej možnosti. Už na prvý pohľad je to zvláštne, keď na plagátoch každý výrobca odporúča Windows a tými istými slovami. Ak by nebola žiadna konkurencia, tak by nebola reklama potrebná. Zaplatiť za auto, no chodiť na bicykli. Dáva to zmysel? Tak ako máte viac možností, tak máte aj dve možnosti riešenia problémov, prípadne technológie jednej možnosti dopĺňajúce medzery v druhej.

Trochu iný uhol pohľadu je, keď sa zabudne na čísla a eurá. Máte hlad. Či už ho zasýtite v niektorej reštaurácii alebo doma zo zásob ktoré treba čím skôr skonzumovať, obidve riešenia hlad zaženu. Prvá má svoje výhody, druhá tak isto a aktuálny problém riešia obidve. A, taktiež, v prípade záujmu sa to dá kombinovať.

Príklad znovu z prostredia počítačov. Ak si môže niekto kúpiť notebook, ktorý obsahuje Windows Vista, ktorý je zaplatený, ale na jeho miesto si dá nelegálnu verziu Windows 7, tak je spokojný v tom prípade, že mu používanie novšej verzie vyhovuje viac ako staršej. Vyskúša si Windows 7 a ak je spokojnejší, tak si ho nechá a staršiu, zaplatenú Vistu, spúšťať nebude. A môže ju úplne vyhodiť. Tak, ako je bežné vyhodiť LP platne, ak máte hudbu v počítači alebo na CD nosičoch. V príklade padlo slovo nelegálny, no a je určite dobre povedať, že to nie je ideálna možnosť. Ak vy máte niekde zakúpený Windows a chcete ho nahradiť nelegálnym Windows, meníte legálny systém za nelegálny. Ak ho ale chcete nahradiť Linuxom, tak nahrádzate legálny systém legálnym systémom. Zaujímavý rozdiel je tiež v tom, že zaplatený legálny softvér vás môže obmedzovať oveľa viac ako ten, ktorý máte zadarmo.

Kedy sa to ale naozaj oplatí? Kedy je dobré používať niečo iné? Rozhodne vtedy, keď si to môžete dovoliť a keď vám to vyhovuje. Neviem, kto by si nemohol dovoliť niečo, čo je zadarmo. Ak ste zvyknutý na Windows a ste s ním plne spokojný, tak ho používajte. Štúdiom niečoho ďalšieho sa možno len utvrdíte, že to, čo máte, je pre vás najlepšie. No a ak nie ste spokojný, tak môžete skúšať, experimentovať, no a naučíte sa tak lepšie používať nie len Windows, ale aj niečo navyše.

Čo ovláda niekto, koho považujete za počítačového experta? Čo z toho sa dá podľa vás naučiť ľahko a čo ťažko?

Ale ja som zvyknutý na Windows

Pán Karol používal auto značky Škoda. Dobre mu slúžilo už veľa rokov, ale po nehode, ktorú sám nezapríčinil, sa rozhodol pre neopravovanie tohto auta a nákup nového. Bolo mu jasné, že nové auto je vždy o niečo iné ako to, ktoré bolo predtým. Iné technológie, iná spotreba, iné pohodlie a tak ďalej. Prechod z niečoho do niečoho. Rozhodol sa, že sa poradí s kamarátom Milanom, ktorý sa do áut vyzná viac, ako on. Z rozhovoru vyplynulo, že Karol by chcel nové auto značky Škoda a Milanovi sa viac páčia autá značky Peugeot. Preverilo sa, že obidve značky majú v želanej cene približne rovnaké vozidlá, vhodné na daný účel.

Popri tom sa zistilo tiež to, že nie len tieto dve automobilky majú riešenie, ale približne každá. A autá sú to približne rovnaké – rovnaký alebo podobný výkon, prevodovka a všetko ostatné, až po úplné maličkosti. No a keďže je možnosť posadiť sa do jednotlivých áut či ukážkovo sa previesť, vyhrala jedna z automobiliek nového a šťastného zákazníka.

To, že je niekto zvyknutý na niektorú značku auta, ešte nemusí znamenať, že mu nový model bude vyhovovať viac ako konkurencia. Predsa len, kto by čakal, že bude riadiaca páka niekde úplne inde, že bude pedál na pridávanie rýchlosti na inom mieste alebo niečo podobné. Je to jednoducho štandard a keby sa to zmenilo len tak zo dňa na deň, tak by z toho bolo chaos.

Príklad s autom sa dá veľmi jednoducho preniesť do operačných systémov. Ak má niekto Windows 98 na starom počítači, čo si vyberie pre nový počítač? Možno sa mu bude viac pozdávať niektorá distribúcia Linuxu ako najnovšia verzia Windows 7. Možno, naozaj možno – ale ak by nad tým naozaj uvažoval, rýchlo by prišiel na to, že môže Linux zadarmo a veľmi jednoducho vyskúšať, ísť s ním na „jazdu“ a uvidieť, či si poradí s videami, či sa v ňom dá písať podľa želaní, surfovať po internete a ďalšie činnosti.

Väčšina tých ľudí, ktorí dnes používajú Linux, používali predtým Windows. Chceli z nejakého dôvodu niečo iné a rátali s tým, že sa treba naučiť myslieť trochu inak, prijať trochu inú filozofiu od jadra po ikonky na ploche. Ikonky vyzerajú trochu inak, no ako fungujú? Prečo by nemalo fungovať dvakrát na niektorú ikonku kliknúť, prípadne prečo by sa nemalo niečo dať spustiť cez menu? Microsoft nevymyslel pracovnú plochu či nejaké to menu ako prvý, len dal viac nápadov z vtedy už existujúcich a dnes už takmer zabudnutých systémov.

Ak je niekto naučený dvakrát kliknúť na ikonu, ktorá otvorí „ten internet“, tak môže používať takmer akýkoľvek grafický systém. Samozrejme sú linuxové systémy, kde síce grafika je, no na plochu sa nedajú bez nejakého extra zlepšováku pridať ikonky – no sú to riešenia skôr pre pokročilých alebo pre veľmi pomalé počítače. Každá väčšia distribúcia Linuxu má ikonky na ploche, nejaké to hlavné menu a možnosť nastavovania prostredia. Imitovať Windows alebo iný systém sa dá – cez rôzne dlhé skripty, ktoré sa o to postarajú, až po jednoduché úpravy panelov na väčšiu podobnosť s Windows. U používateľov rozšíreného systému od spoločnosti Microsoft je bežné, že je v dolnej časti panel a v ľavej časti je hlavné menu. V GNOME, čo je jedno z pracovných prostredí v Linuxe, je zas bežné používanie dvoch panelov a každého rohu tak, aby tam bolo niečo dôležité. Menu, zobrazenie plochy, kôš a vypínanie. Je to viac „user friendly“ alebo nie? Alebo je to jednoducho iné, vymyslené za trochu iným účelom?

Väčšina používateľov Linuxu prešla z Windows. Majú viac používateľov jednoduché systémy alebo tie pre pokročilých? Prečo je tomu tak?

Tipy pre použitie LiveCD

Jedno z poslání tohto dokumentu je v múdrejších vetách povedať niečo typu „LiveCD je fajn“. Nie je to lož, nie je to PR článok a už vôbec nie nejaké prikázania. Navyše všetko, čo je tu popísané, aspoň raz použila moja maličkosť. Ešte by bolo dobré povedať, že okrem CD sa dá použiť DVD, USB kľúč či najnovšie aj Blueray.

1. Zachraňovanie dát z pevného disku s poškodeným systémom, po zabudnutí prihlasovacieho hesla a tak ďalej.
2. Rozdeľovanie diskov, ktoré je cez LiveCD veľmi rýchle a s množstvom možností.
3. Testovanie internetových stránok. Stránka písaná vo Windows a cez LiveCD otestovaná aj v Linuxe (iné písma a podobne).
4. Odstraňovanie vírusov a inej hávede poškodzujúcej jedine Windows z pevných diskov alebo USB kľúčov.
5. Ukážka linuxovej distribúcie ľuďom, ktorý o ničom takom nikdy nepočuli. Za niekoľko sekúnd systém so všetkými funkciami.
6. Testovanie hardvéru a zisťovanie aktuálne zapojených komponentov. Cez LiveCD sa dá zistiť presný typ sieťovej karty, pamäti a podobne. Taktiež zisťovanie „prečo ten internet zase nejde“.
7. Test pamäte (čiastočne sa testujú tiež ďalšie komponenty).
8. Skutočne bezpečné surfovanie po internete, výborné napríklad pri internet bankingu.
9. Nahradenie chýbajúcich programov. Ak potrebujete rýchlo niečo napísať a nemáte v PC kancelársky balík, môže prísť LiveCD systém vhod.
10. Použitie špecifických linuxových nástrojov, napríklad pre pokročilé činnosti s wifi, spravovaním iných počítačov na diaľku alebo rozličné nástroje pre práce v sieti.

Distribúcia Slax je zaujímavá tým, že na asi 200MB dostala plne grafické prostredie i s kancelárskym balíkom. Je to veľa?